

A BÁNYÁSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedévre ... 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A kolozsi sóbánya 1552-ben. *)

Irta: Dr. Bíró Vencel, kegyesrendi tanár.

Fráter György halála után Erdély tudvalevőleg Ferdinánd király hatalmába került s ott is maradt 1552—1556-ig. Mivel az udvarnak első sorban is pénzre volt szüksége, Erdély jövedelmét is biztosan akarta tudni, hogy nagyobb adót vettesen ki rá. Erdély pedig jobb helyzetben volt, mint az anyaország, Ferdinánd kormányzói is jól megszedték itt magukat. Az egri hős, Dobó István is kivette részét a zsákmányból, Bornemisza Pálveszprémi püspök, ki királyi biztosként járt Erdélyben, annyira nekilátott a gyűjtésnek, hogy kocsi számra vitte ki a kincseket, holott saját bevallása szerint írótlóllán kívül semmit se hozott ide. Méltán mondja tehát egy egykorú történetíró Forgách Ferenc

hogy ezek inkább Erdély zsarolójának, mint kormányzóinak tekintették magukat. Az udvar az átvétel után rögtön akarta tudni, mennyit jövedelmez Erdély, azért Bornemisza Pált és Wernher Györgyöt királyi biztosok gyanánt beküldötte, hogy járják be Erdélyt, írják össze mindennemű jövedelmét, tegyenek mindenről kimerítő jelentést, nyújtsanak be tervezetet, mikép lehetne a jövedelmet szaporítani. A biztosok jelentése másolatban ránk maradt. A jelentés szerint a biztosok először felkeresték Castoldot, Erdély akkori parancsnokát, hogy vele küldetésök felől tanácskozzanak. Castoldo azt ajánlotta nekik, hogy járják be sorban az erdélyi arany és sóbányákat, írják össze, amit ott tapasztalnak, jelöljék meg, hol és milyen javításokra van szükség.

A biztosok ennek értelmében jártak el, megnézték minden bányát. Ismeretes, hogy Fráter milyen ügyes kincstartó volt, ha pénz kellett, bárholnan is előkerítette, kortársai azonban pénzvágynak, fukarnak tartották, azt híresztelték, hogy ma-

*) Igen érdekesnek találjuk bányászatunk múltjából szolgál alábbi cikket.

gának gyűjt. Fráter a kincseket az ország javára használta fel, de a közhangulat ellene lett. A biztosok most kiaknázták a helyzetet, Fráternek tulajdonították a bányák elhanyagolását, azt állították, hogy Fráter zsarolásai miatt a munkások elköltöztek. Jelentésükben lépten-nyomon gáncsolják, természetesen, hogy a saját reformjaikat annál nagyobbaknak tüntethessék föl.

A biztosok a sóbányákat nézték meg először, Tordáról indultak ki. Torda után Kolozsra mentek. Minket legjobban érdekel ezen bányának helyzete, lássuk tehát, milyen volt az 1552-iki kolozsi sóbánya.

A bánya mondja a jelentés — nem messze van a várostól, vagy inkább falutól, mert 22 portánál nincs több benne, holott Fráter idejében 63 volt a porták száma. A lakosság az ő zsarolásai miatt kiköltözött. A só szilárd, kissé földes, a törökök azonban ezt jobb szeretik, mint a tordait, a tordainál sósabbnak tartották. A só három ölnyire van a földtől, a bánya mélysége 48, szélessége 23 öl. A városban kincstári ház is van, a melyben a vicekamarárius (segédbányatiszt) lakik. A ház jól lakható, de csak rétek tartoznak hozzá, melyeken jó fü terem. A vicekamarárius akkor Zilahi Ferenc volt, ki egyszersmind Kolozsmonostornak és az almási várnak is felügyelője. Fizetése évi 100 frt, ezenfelül magának, szolgálóinak és lovainak ellátás. Volt egy dési származású irnok is, Mátyás, ki évenként 18 frt fizetést huzott, felügyelt a házra, ő végezte a fizetést, mert a vicekamarárius nem szokott állandóan ott tartózkodni. A kulcsár évenként 6 frtot kapott, az alkusz ugyanannyit, a mázsálómester évi jövedelme volt 60 frt és ellátás.

Volt egy kocsis, négy ló. A kocsis fizetése évenként 12 frt, 9 öl posztó, egy takaró, egy mente és ellátás. Egy ács is volt ugyanilyen fizetéssel. A faggyu és gyartya oszték száma nincs megszáva, a rovólegények száma négy, kiknek mindegyike munkanapon 6 dénárt kapott, szombat nyolcat.

A hazai vágók száma változó, ugyszintén az

idegeneké is, az utóbbiak most 32-en vannak és mindegyikének naponta egy edény bor jár ki, ugyanannyi, ha kamerárius változás van. A vágók azt állították, hogy ezenfelül vasárnaponként ételt és italt is kellene kapniok, ezt a tisztek se tagadják, de azt mondják, hogy ez csak a szorgalom jutalmazására szolgál. Különösen az idegeneknek kell adni, hogy ide szokjanak. A kamara is nyer ezzel, mert többet dolgoznak.

A vágók, akár hazaiak, akár külföldiek, 100 kocka só kivágásáért 12 dénárt kapnak, minden százra 12-öt tesznek ráadásul. A rendesnél kisebb vagy földesebb sókockát félre teszik. A hazai vágók minden száz után maguknak 8-át vágják, az idegenek 12-öt, ezeket szabadon elvihetik, vagy beválthatják, de kötelesek 2 dénárral beérni. Fráter idejében a visszaváltásnál a hazaiak 4, a külföldiek 8 dénárt kaptak. Az idegenek minden 1000 kocka után 100-at kapnak, de ezt fizetés nélkül vágják. A vágóknak birájuk is van, évi fizetése 3 forint.

A sórt részint kocsin szállítják el, részint hajón, ha Tordán nincs só. A kocsin való szállításnál 100 órb só ára 4 frt, négy darabot ráadásképpen kap a vevő az esetleg töröttek pótlására. A vevő 100 só után még egy fél csizma árát, 8 dénárt is tartozik fizetni.

Ha kolozsi sóbánya állapotát más bányával összehasonlítjuk, a fizetésben, a sókockák nagyságában, árában eltéréseket találunk. Nincs két bánya, amelyik egyforma szabállyal bírna. A királyi biztosok ezt helytelennek tartották, kívánták, hogy egyöntetűséget kell behozni. Kívánják, hogy legyen egyforma mindenütt a sókocka nagysága, a munkásokat pénzzel és ne sóval fizessék, a lakások legyenek tisztességesek, a munkások csak annyi sót vihesse haza, amennyire otthon szükségük van, ne legyenek seholse helyi privilégiumok. Ez ujításoktól jövedelem nagyobbodást várnak, mert most annyit se kapnak, amennyit Fráter György fölterjesztett. Fráter szerint a sóbányák évenként 40.000 forintot jövedelmeznek, holott ez nem áll. Míg Erdély jó viszonyban volt a törökkel, több só vittek Szeged, Temesvár, Lippa felé, most nincs kivitel, az erdélyi nemesség pedig régi szokás értelmében a sóért semmit se fizet. Ha a kívánt reformokat keresztülhajtják, a biztosok remélik, hogy a bányák jövedelme is nagyobbodni fog.

Az Országos Iparegyesület évi jelentése.

Az Országos Iparegyesület május 29-én tartja az évi rendes közgyűlését. Az egyesület vezetősége most tette közzé a közgyűlés elé terjesztendő évi jelentést. Az ötnegyed ivnyi terjedelmű jelentés bevezető részében foglalkozik az ország közállapotai-

val, amelyek az ipari viszonyokra is kedvezőtlen hatással voltak. Mint főbb kívánságokat a jövőre nézve a következőket emeli ki:

Szükségünk van jó hitelrendszerre. Szükségünk van gazdasági függetlenségre. Ezt az önálló vámterület által a most választandó országgyűlésen azért nem érhetjük el, mert 1917-ig a közös vámterület alapján rendezkedtünk be. Addig tehát legyen egyik főfeladatunk a közzgazdasági erők erős megnövesztése, helyes gazdasági reformok életbeléptetése, szóval a nemzet vagyoni erejének növelése.

Szükségünk van a mai ipartörvény revíziójára. De okulva a múltakon, nem kívánunk minden aprólékos esetre terjeszkedő, 800 szakaszos kódexet, hanem óhajtjuk, hogy novellák útján, amint ez lehetséges, az ipar életbevágó fontos kérdései megoldassanak. Az építőipart lehet külön megállapítani, a gyári viszonyokat külön rendezni, a munkáskérdést megoldani stb.

Szükségünk van a Balkán-szerződésekre. Iparunk kevés kivinni valója elől a szomszéd keleti államok is elzárultak. A megzavart kereskedelmi összeköttetés ólomsúlyival hat közzgazdaságunkra és semmiféle érdekünk sincs, kínai falakat felállítani ott, hol a Duna természetes folyása egészséges összeköttetést teremtett.

Szükségünk van szociális békére és e részben égető bajunk a munkásbetegségylezés és balesetbiztosításról szóló törvény végrehajtása körül felmerült viaszás helyzet minél előbb való megszüntetése. De szociális tekintetben a választási törvény kilátásba helyezett módosítása sokat tehet. Az iparnak érdeke, hogy az iparban és kereskedelemben tevékeny munkáselem a politika sáncain belül helyezkedjék el és szavával a képviselőválasztásokban szerepe legyen. Az ipari munkáselem nem helyes nemzetiségi szempontból, műveltsége is olyan, hogy a szavazás horderejét meg tudja ítélni.

E programmszerű feladatok fokozatos megoldásához — mondja a jelentés — békés viszonyok és aktív parlament kell; de szükség van hivatott munkásokra is, hogy társadalmi uton előkészítsük az anyagot és megjelöljük az alkotások irányelveit.

Az egyesület tevékenysége a múlt évben is hű kifejezője volt az iparosok önségélyes mozgalmainak és kívánságainak. A jelentés adatai igazolják, hogy az egyesület a múlt esztendőben is sikerrel igyekezett teljesíteni sokoldalú feladatait. E sokoldalú tevékenység egyes ágazatai közül a jelentés sorrendjében a következőket említjük fel:

Az iparoktatás terén az egyesület szóvá tette a kereskedelemügyi miniszternél azokat az anomáliákat, amelyek a felső ipariskolák elégtelensége és a jelentkezők nagy tömegének visszautasítása tekintetében főképp a budapesti felső ipariskoláknál előforóúlnak. A miniszter részben orvosolta a bajokat, de az Iparegyesület újabb felterjesztésben további intézkedéseket kért.

Arra a hírre, hogy a Technológiai Ipar-múzeum tanfolyamait az ex-lex miatt beszüntetik, az egyesület fölterjesztésben kérte a minisztert ezeknek a hasznos tanfolyamoknak fenntartására. Az egyesület ezenkívül is állandóan figyelemmel kísérte az iparoktatás terén felmerült jelenségeket és több olyan kezdeményezéssel foglalkozott, amely az iparoktatás és az inasnevelés fejlesztésével kapcsolatos.

A kiállítási ügyek is állandó gondozásának tárgyát képezték és ebben a tekintetben határozottan támogatta a kebelében működő Országos Kiállítási Központ munkásságát.

Foglalkozott az egyesület az új jövedelemadó törvény egyes visszasságainak novelláris uton való módosításával; alapos megvitatás után véleményt adott a szabadalmi törvény revíziójáról és a védjegyoltalom reformjáról; lépéseket tett a peres eljárás gyorsítása érdekében; fölterjesztésben kérte a negyven koronát meg nem haladó számlakövetelések birói illetékességének rendezését.

Nevezetes intézkedése volt az egyesületnek az általános felvilágosító szolgálat berendezése, amelynek keretében az egyesület tagjainak minden őket érdeklő ipari, jogi vagy bármely más gyakorlati kérdésekben tájékoztatást nyújt.

Több ízben foglalkozott az egyesület a folyton fokozódó drágaság kérdésével és még a múlt év derekán pályázatot hirdetett a drágaság okainak kiderítésével foglalkozó irodalmi munkára. A pályázat eredményét közgyűlésen fogják kihirdetni.

Rendszeres akciót folytatott az egyesület a Bósnia annexiója következtében beállott helyzet közgazdasági kihasználásának kérdésével; részt vett a magyar iparosok és kereskedők boszniai kirándulásának rendezésében, valamint a török kereskedők és iparosok magyarországi látogatásának és a látogatás testületi viszonzásának rendezésében.

December elején az egyesület vezetősége körkérést intézett az ipari szervezetek elnökeihez és ipari életünk egyéb kiválóságaihoz, hogy adják elő azokat a kivánalmakat, amelyek véleményünk szerint az egész ipar és különösen szakmájukat érdeklik. Az így egybegyűlt értékes javaslatokat az egyesület rendszeres feldolgozás alá vette. Felmerült indítvány folytán javaslatot tett az egyesület a koronaszámítás kötelező elrendelése, óvadékoknak fedezeti váltókban való elfogadása, a karácsonyi áruforgalom lebonyolításának megkönnyítése érdekében; igen behatóan foglalkozott az egyesület a telefon körül felmerült panaszok és bajok orvoslásának kérdésével és ez irányban gondosan folytatott anyaggyűjtés eredménye alapján részletes javaslatokat terjesztett a keresk. miniszter elé, aki e javaslatok nagy részének teljesítését kilátásba helyezte. A fővárosi új építési szabályrendeletet az egyesület beható kritika tárgyává tette az ipar szempontjából. Lépéseket tett a szesz- és textilárúknak a budapesti tőzsdén leendő jegyzése érdekében. Ezeken kívül támogatott az egyesület egész sereg olyan kezdeményezést, amely a rokon egyesületek kebeléből indult ki.

Az egyes iparágakat érdeklő kérdésekkel az egyesület szakosztályainak keretében foglalkozott, amely szakosztályok közül különösen a gyáripari, a a bőripari, a papirosipari, husipari, cukorka- és csokoládégyártási, tanszeripari és acetylenipari szakosztályok fejtettek ki intenzív tevékenységet; ezekhez csatlakozott évközben az Országos Iparpártoló Szövetség, amely az egyesület szakosztályává alakulván át, ebben a formájában friss erővel látott hozzá a társadalmi iparpártolás ügyének rendszeres előbbreteléhez.

Különös figyelemmel gondozta az egyesület, régi hagyományaihoz híven, a közszállítási

ügyeket, ezek között a hadseregszállítás ügyét, a mely téren kiemelkedő akciója volt az egyesületnek, a haditengerészeti szállítások kérdésének felkarolása. A gyáripari szakosztály határozatából ugyanis Gelléri Mór igazgató és Kaszab Aladár igazgatósági tag Pólába tanulmányutra küldetett ki, a magyar ipar részvételének fokozása érdekében. Tanulmányutjukról tüzetes jelentésben számoltak be, amely jelentés alapján az egyesület részletes javaslatot terjesztett a kereskedelemügyi miniszter elé.

A vám-, tarifa, forgalmi és kiviteli érdekek terén kifejtett tevékenységének köréből kiemeli a jelentés az osztrák tarifareform ellen való védekező akciót, a nemzetközi levélpostai tarifák reformja, valamint a nyersolaj szállítási kedvezmények fenntartása érdekében tett lépéseket.

A jelentés megemlékezik még a munkásügyekről, a rokonegyesületekkel és hatóságokkal való kapcsolatáról és az egyesület vagyoni állapotának feltüntetését után számszerűen csoportosítja az egyesület ügykezelésére vonatkozó adatokat, a melyek munkásságának és forgalmának újabb lényeges emelkedéséről adnak számot.

Az évi jelentés, amely Gelléri Mór igazgató gonkos munkája, újabb tanúságot tesz a legrégebb közgazdasági egyesületünknek folyton fokozódó tetteirejéről és vezetőségének az ipari érdekek iránt eleven érzékről, odaadó lelkeségről.

✂ HAZAI HIREK. ✂

Közlemények átvételét sajtóügyi felelősségre vonás terhe alatt csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Cséti szobrának fölavatása. Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület tagjainak adakozásából verbói Cséti Ottó volt főiskolai tanár emlékeztére állított mellszobrot folyó évi május 25-én avatták föl szép és lekes ünnepség keretében Selmezbányán, a bányászati és erdészeti főiskolának ez alkalomra szépen földiszített előcsarnokában. Az ünnepélyen a főiskola tanári kara, valamint a főiskolai ifjuság testületileg vett részt s csaknem teljes számban jelentek meg az Orsz. Magy. Bány. és Koh. Egyesület selmezbányai osztályának tagjai Sobó Jenő főbányatanácsos, elnök és Kachelmann Farkas főbányatanácsos alelnök vezetése alatt. A selmeci bányai igazgatóság tisztikara is testületileg volt jelen Grillusz Emil bányai igazgatóval az élén. Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületet Farbak István miniszteri tanácsos, ügyvivő alelnök és Gálócsy Árpád titkár, a magy. kir. pénzügyminisztériumot Probstner Alfréd miniszteri tanácsos, a földművelésügyi minisztériumot, valamint az Orsz. Erdészeti Egyesületet Vadas Jenő miniszteri tanácsos, főiskolai rektor, az O. M. B. és K. Egyesület salgótarjáni osztályát Jónásch Antal vasgyári igazgató, elnök és Kovács István mérnök, a zsilvölgyi osztályt Réz Géza főiskolai tanár, Selmezbánya szab. kir. várost Arthold Géza polgármester-helyettes, Heincz Hugó tiszti-

ügyész s Sztanosay Miklós és Vörös Ferenc főjegyzők, a zólyombrezói vasgyár tisztikarát Marek Károly főmérnök, a Cséti-családot pedig Cséti Róbert acélgyári igazgató, nejevel együtt, és Cséti István műépítész képviselték. A szobor alkotója Damkó József szobrász, személyesen jelent meg az ünnepen, amelyet egy díszes hölgykoszoru is tarkított. Az ünnepség délelőtt 10 órakor a Himnusz elénekléssel kezdődött. Vadas Jenő rektor megnyitója után, melyben a megjelent vendégeket üdvözölte, Sobó Jenő főiskolai tanár, mint az O. M. B. és K. Egyesület selmecvidéki osztályának elnöke mondott nagyszabású ünnepi beszédet, amelyben hűen jellemezve Cséti egyéniségét, tanári és tudományos működését, alkotásait és az ünnepély jelentőségét, a szobrot az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében további gondozás végett a főiskolának adta át. Vadas Jenő rektor a szobrot lelkes beszéd kíséretében átvéve, Farbaky István miniszteri tanácsos tolmácsolta az O. M. B. és K. Egyesület hálás köszönetét a főiskola tanári karával s az ünnepi szónokkal szemben. Az érkezett üdvözlő táviratok felolvasása után következett a szobor megkoszorúzása. Koszorút tett le a szobor talapzatára a család, a főiskola tanári kara nevében Vadas Jenő rektor, a pénzügyminisztérium nevében Prabsztner Alfréd miniszteri tanácsos, az O. M. B. és K. Egyesület nevében Farbaky István miniszteri tanácsos, az Orsz. Erdészeti Egyesület nevében Vadas Jenő rektor, az O. M. B. és K. E. selmecvidéki osztálya nevében Kachelmann Farkas főbányatanácsos, a zsilvölgyi osztály nevében Réz Géza főiskolai tanár s a főiskolai ifjuság nevében Dávid Iván, a főiskolai ifjusági kör alelnöke. Koszorút küldött azonkívül Remenyikné és Tibor fia. A szózat eléneklése után az ünnepély véget ért.

Állami kedvezmény. A kálnói Deutsch Bertalan chamotte és agyagárgyár r. t., mint értesülünk kedvezményért folyamodott. A folyamodás most a beszercebányai kamaránál van véleményezés végett. Valószínű, hogy ez az erősen fejlődő gyár a kedvezményt meg is kapja.

Lukács és a fém-bányászat. A világhírű nagyági kir. és társulati bánya államosítása után Lukács László pénzügyminiszter legújabb tervbe vette, hogy Verespatak és környékén szünetelő és az ott nagy számban szétszórt bányákat újra üzembe helyezi és azokat központosítja. E célból már megindultak azok a munkála-

tok, melyek e nagyfontosságú terv megvalósítását megelőzik. Igen részletes és bőven kidolgozott programja van a pénzügyminiszternek fém-bányászatunk reorganizálását és modernizálását illetőleg, melynek szerencsés kiviteléhez már eleve is sok sikert kívánunk.

A magyarhoni földtani társulat június 1-én, szerdán délután 5 órakor a m. kir. Földtani Intézet előadó-termében (Stefánia-ut 14.) szakülést, tartott, melyen tárgyai közt ezek voltak: 1. Lóczy Lajos dr.: A magyar királyi Földtani Intézet idejű fölvételeiről, s különösen a horvátországi s fiúmei új osztályról. (Vetített képekkel). 2. Lóczy Lajos dr.: A Bakony földtani szerkezete. Sorozatos előadás. III. Rész. A Balaton-felvidék paleogeográfiája és tektonikája. 3. Mauritz Béla dr. Magyarországi kőzetalkotó ásványok. 4. Hunek Emil: Két ásvány új hazai termőhelye. A szakülés után a választmány ülésezett.

Új bányatelepek. Hunyad megye puji és petrosényi járásában mintegy 120 kőszén-zárkutatmányt biztosított magának Farkas Lajos *dévai lakos*. A szén vastagsága — hír szerint — a Felső-Zsilben, több rétegben érte, 50—60, a Zsil másik részében pedig 3—4 méternek mutatkozik. A környéken vasérc, illetve kénkovand telepei is vannak Farkasnak s ezek értékesítésére egy helyi konzorciumot alapított s a külföldi tőkét is be akarná vonni a vállalkozásba az érdekeltek.

Új képviselő. Az „Alpine Maschinenfabrik-Gesellschaft“ Augsburg, ezelőtt „Holzhäuer Maschinenfabrik-Gesellschaft“, melynek gyártmányait bányász körökben előnyösen ismerik, Fuchs Max és Tsa céget Wien (I. Westbahnstrasse 27.) Ausztria és Magyarország részére a vezérképviseletével megbizta.

Környe. Ez a komárommegyei község a magyar mélyfúrások történetében, előkelő helyet foglal el. Itt t. i. igen sokszor, igen sokat és mélyen furtak, — de minden látható eredmény nélkül furtak, mert Tatabánya, Felsőgötha szénvonalának irányában s közvetlen szomszédságában van, következésképpen szénnek bizvást kell ott lenni valahol — gondolták a szolid kispénzű spekulánsok és furtak itt, furtak ott, belemélyedve az édes anyaföldbe 60 méterekig. Egyszóval nagy mélyfúrások rendeződtek Környén, minekutána előzőleg jól kikutatta a területet a Máv., amely teljesen lemondott a reményről, hogy ott valaha is szénet találjon valaki. Aztán a kincstár is körülnézett a szénakadó irányában Környén. Persze az se talált semmit. És mi most kapjuk a következő jelentést:

Új kőszéntelep. Környén próba-fúrások útján nagy-kiterjedésű barnaszén telepekre bukkantak s azok kiaknázására 3 millió K alaptőkével részvénytársaság alakult.

Ez hát beharangozás akar lenni. Esetleg ugratás. Naiv, hiszékeny emberek ugratása. Szén is van, 3 millió is van, hirdetnék, ha ugyan mi óvást nem emelnénk e híresztelés ellen. Mert mi állítjuk, hogy Környén nincs szén és állítjuk, hogy 3 millió sincs, sőt 3 ezer korona sincs. A t. alapító urak azoktól akarják beszerezni a milliókat, akik feltűnének a környei szénhíreknek, de mi azt hisszük, hogy ilyenek ezek után nem aknadnak horogra

Festékek ■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

és
lakkok ■■

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda: Ó cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

A porosz szén és a kiviteli bonifikáció. Már régen volt az, hogy a porosz szénkartell a kivitelre került szén után az exportear bányáknak bonifikációt adott. Ezt azonban most újra életbe léptette, mivel nagy szüksége van kedvezményekkel elősegíteni a porosz szén kivitelét. Ugy látszik, hogy a porosz bányák helyzete éppen nem rózsás és arról a nagy keresetről, melyet folyton hangoztatnak, nem mindent kell elhinni. Három évvel ezelőtt, mikor újra szóba került a bonifikáció kérdése, annak érvénybe hozatalát egyesek letorkolták azzal, hogy csak pillanatnyi a kis kereslet, de rövidesen megváltozik a helyzet. Ez azonban nem történt meg és minden halasztgatás dacára kénytelenek voltak a bonifikációt érvénybe léptetni. Mult év második felében újra beszüntették, mert megint csak azt hitték, hogy kedvezmények nélkül is módjukban áll sok szenet exportálni. De most is csalódtak. Végre is nagy titokban újra életbe léptették, még pedig visszamenőleg április 1-jei érvénnyel.

Az aninai tűz. Jelentettük már, hogy az osztrák-magyar államvasúttársaság aninai gyártelepén a villamos központ épülete leégett. A tűz, — amint bennünket most ujabban értesítenek — óriási dolgot adott a tűzoltóknak, akik közül kettő súlyosabban, kettő pedig könnyebben megsebesült. Könnyebb sérülést szenvedett Szántó Bernát tűzoltóparancsnok is. A tűz igen tetemes, mintegy két millió korona kárt okozott, mely azonban a biztosítás révén, talán ha nem is egészen megtérül.

Vizmű létesítése Nagybányán. A nagybányai vizmű régóta vajudó ügye immár a megvalósulás előtt áll. A május 19-én megtartott árlejtésen Bründl János budapesti vállalkozó ajánlatát fogadták el, aki az előirányzott 550.061 koronával szemben a házi csatlakozásokkal együtt 591.378-90 koronáért hajlandó az összes munkálatokat végrehajtani. Kivüle még ajánlatot tettek: az összmunkákra Bernstein, Káldor és Becsey 603.576-89 K, Lefébre és Gorove 646.705-26 K, Gábor Ignác 736.041-14 K; a csövek szállítására az Osztrák-magyar államvasúttársaság q-ként 24-25, illetve 24-35 K, Ulrich B. J. 297.133-90 K-val; a szerelvények szállítására Ulrich B. J. 26-079-28 K, Teudloff K. és Dittrich T. 26.542-27 K; villamos vízállásmutató szállítására Fischer Vilmos 3009-50 K, Unio gáz r.-t. 2780 K-val. Bründl János ajánlatát jóváhagyás végett a városi közgyűléshez terjesztették föl.

Nemzetiségi politika a bányászatban. Közéletünkben a nemzetiségi irányzat már jó ideje átment a kereskedelmi és ipari életbe és most legujabban a bányászatba is. Legalább erről adunk hírt, midőn közöljük, hogy a bucsumi »Concordia« bánya június 2-án tartandó közgyűlésén osztalék fizetését fogja javasolni. No nem éppen sokat, vagy nagyot, de mégis valamit. Tudvalévő, hogy az országban mintegy 500 ilyen bánya van, mint ez a bucsumi Concordia és ezek közül csak alig 60 vegetál, a többinél hol az egyik, hol a másik szünteti be üzemét. Nem így a »Concordia«. Ez osztalékot is fizet, nem-hogy vegetálna. E siker titka az, hogy a Concordiát

az abrudbányai Aurária román pénzüzetet finanszírozza. És hogy milyen eredménnyel van az osztalék fizetésének lehetősége. Hát e kis hírből igen sok a tanulság. Megtudjuk először is ebből azt, hogy nálunk bányák finanszírozásával a nemzetiségi pénzüzetek is kezdenek már foglalkozni, sőt e sikeres eredmény után még jobban. Ujabbán a szász pénzüzetek is. Továbbá látjuk azt is, hogy a magyar pénzüzeteknek mennyire nincs hajlamuk bányászattal foglalkozni. Tehát hiányzik pénzüzeteinkben a bányászat iránti érdeklődés és sok más tanulság ebből még az is, hogy még a bányászatban is nemzetiségek vezetnek előttünk. Hát érdemes erről gondolkozni!!

Uj bányák. Polgárdi kő- és mészbánya-telepek r. t. cég alatt Batthyány Lajos gróf a Polgárdiban levő mészegetőit és kőbányáját a Magyar általános hitelbank égisze alatt 3.500.000 K alaptőkével (17.500 db 200 K névértékű részvény) részvénytársasággá alakítja át. A társaság igazgatóságában a Hitelbank több taggal lesz képviselve.

Bányászakadémikusok sztrájkja. Egy napilapban olvassuk, hogy Selmechányán a bányászakadémián sztrájk van, mert a főiskola igazgatósága két diákot »kicsapott«. A kicsapás oka korántsem az, mintha az intézet növendékei valamely iskolában elkövetett szabálytalanságot vagy vétséget követtek volna el, hanem egyszerűen az, hogy mivel a város rendőrkapitánya, ki tisztességes borbélymesterségén kívül a Selmechányai Híradót is szerkeszti, e lapjában nap-nap után támadó cikkeket irt a főiskola növendékei ellen, mert azok nyilván nem igen engedelmességek a borbélymestertől avanszált főkapitány csend- és rendőri rendelkezéseinek. Hát oknak éppen nem eléggé világos és elfogadható ez. Mert ugyan igaz, hogy az ifjuságnak a rendeleteknek engedelmességniök kellett volna, de az is igaz, hogy a főkapitánynak a rendeletek be nem tartása miatt nem lapjában és nyilvánosan kellett volna a szabálytalanságot, esetleg szabálytalanságokat pertraktálnia. Vagy ha már — elég helytelenül — de megtette, az önértékben mélyen sértett növendékek válasz-nyilatkozatának lapjában helyet kellett volna adnia az ujságírói korrektség szempontjából. De a főkapitány ur ezt nem tette meg. Érthető tehát, hogy a növendékek tobzódó fiatal vérük megnyilvánulásának megfelelően macskazenével tisztelték meg a főkapitányt. De ebbe a nem kevésbé humoros jelenetbe egy kis sortűz is belevegyült. A főkapitány a bokrok mögé rejtőzött rendőrök Werndl-fegyvereinek elsütésére adott volna rendeletet, melyektől három diák súlyos sebet kapott. Ez a körülmény a bányászakadémia igazgatóságát megdöbbenetette és tartva a folyományoktól, a növendékek közül csendesen eltávolított kettőt. Mi hangsúlyozzuk, hogy a fiatalságnak tanulnia kell és nem pedig a főkapitánnyal renitenskedni, de az is áll, hogy a provokátor

ez esetben esetleg a főkapitány is lehetett. Az egész hír hihetetlenül hangzik, mi okból fentartjuk véleményünket róla.

Szénkénegraktár Balatonszentgyörgyön. A földmívelésügyi miniszter Balatonszentgyörgy részére szénkénegraktárt engedélyezett s annak bizományi kezelésével a község előljáróságát bízta meg. Szénkéneg gyártására nálunk főképp a zalatnai fémkohó rendezkedett be.

A lugos-resicai vasut. Lugos város képviselőtestülete 300000 koronát szavazott meg egy létesítendő lugos-resicai vasut céljaira s e határozatot az állandó választmány megerősítésére ajánlotta a közgyűlésnek. Noha ezuttal még szó se volt arról, hogy melyik irányt fogadja el a megye, mégis közel egy órás vita indult meg a lugosiak és a karánsebesiek közt, kik egyformán maguknak akarták Resicát biztosítani. Bordán Oktáv Karánsebes, dr. Rottenberg Márton Lugos város álláspontját védte, végre is szavazással jóváhagyták a lugosi kölcsön ügyét.

A Budapesti és fémöntő rézhámormű r.-t., mely tavaly alakult 100.000 korona részvénytőkével, május hó 31-ére rendkívüli közgyűlést hirdet a részvénytőke hátralékának befizetése miatt.

A budai Szt.-Lukácsfürdő nagyszállójában és Thermal-szállodájában lakás teljes ellátással naponként 10 kor.-tól feljebb. A **Kristály-forrás** hasznos ital étvágyzavaroknál és emésztési nehézségeknél. Kiváncra szénsavmentes töltést is szállít a (B. 343/51/II) Szt.-Lukácsfürdő Kutvállalat R.-T. Budán.

BORHEGYI

LITHIUMOS BORVIZ

Borhegyi a legolcsóbb lithionviz. Sziklából fakadó természetes ásványviz, Üdit és gyógyit! Megrendelhető: A „Magyar Ásványviz Forgalmi és Kiviteli R.-T.”-nál (B. K. 333/44) Budapest. Telefon 162--84.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Az osztrák petroleumparból. Mint hírlük, a petroleumparosok az osztrák kormánynak hosszabb előterjesztést tettek, mely a petroleumpar helyzetét világítja meg és részére nagyobb szabadalmakat kér. Nem szabad t. i. elfeledni, hogy ez előterjesztések elsősorban arra vonatkoznak, hogy mily módon és eszközökkel előzhető meg az amerikai konkurencia — kormánysegély útján. Folyó hó elejére a petroleumfinomítók a termelőket gyűlésre hívják össze. A termelők az ajánlatot elfogadják. A gyűlés programját illetőleg még nincsenek részletes tudósításaink.

A német szénszindikátus által létesített új aknamunkálatokról. A szénszindikátus megújítása előtt igen nagy jelentőségük van az eddig még mélyítés alatt álló új aknáknak is. T. i. emlékeztet még a legutolsó szindikátus megújítása előtt némely új akna nem hozta meg azt az eredményt, amit attól vártak, mivel a bányatulajdonosok részéről nagy igényeket emeltek. Így aztán a bányák központi koncentrációja csak részben és úgy sikerült, hogy kisbányák központosítása által lettek

eredményesek a nagyobb bányák. A bányásziparosok egyesülete most kiadott évi jelentése egy igen érdekes összeállítással szolgál a nyugati bányatermelő-vidék kiterjesztésének mozzatáról és hogy miként állanak a mélyítések és ez előkészületek is. A Rajnabálparton: Solvay-werke (I. akna), Friedrich Heinrich (aknamélyíté I., II.), Deutscher Kaiser (akna V., VI., VII.), Trier (Baldur-akna I., II.), Gutehoffnungshütte (Oberhausi-akna), Consolidation VII., Arenbergi továbbépítés, Mathias Stinnes, (aknamélyítés Per. Wilhelm), August Victoria (akna III., IV.), Fiskus (aknamélyítés Scholwenben), Ewald (akna V.), Hannover (akna V.), Carolinenglück (akna III.), Constantin (aknamélyítés VIII., IX.) Lothringen (akna IV.), Tentoburgia, Victor (ikerakna), Brasert (akna I., II.), Emschei Lippe (akna III.), Victoria (akna I., Löss mellett II.), Hermann (I., III.), Westfália (akna I., II.). A kincstári bányavezetőség munkálatait északra Waltrop irányában folytatja. Az esseni bányászemek felhagytak a kettős aknák létesítésével. Aknamélyítéssel Lipót herceg Consolidation-üzeme foglalkozik. Neuessenhez tartozó földeken az üzemet megkezdik. De e szindikátus minden egyes tagja erősen foglalkozik a körzetükbe tartozó területeken aknák létesítésével, mélyítésével.

Angol szén Berlinben. A Berliner Tagblatt arról értekezik, hogy miért nyomul Berlin és környékén évről-évre jobban és jobban előre az angol szén. Okát e körülménynek abban találja, hogy úgy a Ruhrvidék, mint a „Felsziléziai” szén árával nem alkalmazkodik annak a helyzetnek megfelelően, mely az ottani gazdasági körülményeknek megfelelőek volnának. E cikk a német szaksajtóban élénk feltűnést keltett és nagy vita tárgyát képezi. Mindenféleképpen kommentálják e hírt és igyekeznek menteni a német álláspontot, mely, őszintén szólva, minden írásaik ellenére is, erősen sántít.

Az osztrák rézhuzal-kartell 10 évi fennállása után, kevéssel a lejárat előtt, most feloszlott, mert a Siemens és Halske cég, melynek évenként mintegy 150 waggon rézhuzalra van szüksége, saját hengerművet állított fel. A kartellhez tartozott a Felten és Guillaume-féle osztrák és magyar vállalat is, mely tehát már nem számíthat az eddigi nagy eredményekre.

✂ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Petróleum üzleti jelentések.

Üsküb. A petroleumimport 75.680 q-ra rúgott 980.560 korona értékben (1908-ban 55.600 q, illetve 945.200 korona).

A megnagyobbodott import az alacsony árak mellett a rendkívüli időjárásnak is köszönhető, mivel így a falusi lakosság nem volt akadályozva a piac felkeresésében.

Az összimport 70%-a Magyarországból, Ausztriából és Boszniából, 10%-a Oroszországból, a maradék Romániából (Stella) és Amerikából származott.

A milánói finomítókából származó petroleumimport meghiusult.

Az a körülmény, hogy Magyarország és Ausztria Oroszországgal szemben a már csaknem elvesztett piacot ismét meghódította, ez az olcsóbb árak mellett még annak is köszönhető, hogy a mi termékünk átrakás nélkül közvetlenül jön az itteni piacra, mi által az itteni vevők sokkal nagyobb előnyt nyújtanak.

A petroleum átlagos ára 4.60—4.85 frank volt franco Üsküb, az orosz áru pedig 23—27 aranypiasster cif Szaloniki.

Janina. A petroleum fogyasztása folytonosan emelkedik. A janinai cs. és kir. konzulátus területére 1909. év folyamán ezen árucikk behozatala 110.000 frankra rugott, melyből Janinára 75.000 frank esik. A tavalyi 85.000 frank értékű behozattal szemben csupán látszólagos emelkedés mutatkozik, mely onnan származik, hogy 1908-ban a behozatal jóval meghaladta a szükségletet és 1909 elején a helybeli kereskedők még tekintélyes készletek felett rendelkeztek.

A behozatali államok beviteli arányszámában az idézett elő lényeges változást, hogy egy alkalmi vétel folytán 14.000 láda orosz származású petroleum került piacra, melyből 4000 ládát Janina 5000 ládát Santi Quaranta és a többi Valona vett át. A Magyar ország és Ausztria, valamint Olaszország behozatala ennél fogva 65.000 frankra csökkent, melyből Magyarországra 35.000 frank, Ausztriára 20.000 frank és Olaszországra 10.000 frank jutott.

Ezen cikkben azon öröndetes jelenség állapítható meg, hogy Magyarország és Ausztria e téren vezérszerepet kezd játszani. Petroleumunk messze felülmúlja minőségében és olcsóságában az olaszt.

Az orosz petroleum, mely 1909. évben ládánként 4.80 frankért volt elhelyezhető (magyarnak ára 5.10 frank), rendes körülmények között, ugyanazon minőségben sokkal drágább, mint a miénk, miért is továbbra számításba sem jöhet.

1910 folyamán Fiume lesz valószínűleg az összes külföldi versenyyel szemben győztes, feltéve, hogy a ládák és bidonok eddigi hiányos csomagolása tekintetében javulás fog beállni, valamint a vitórlás-hajókon lebonyolított szállítást kellő időre fogják eszközölni.

Durazzo. Míg a megező évben a magyar és osztrák petroleumnak nem kellett idegen petroleummal versenyeznie, addig a lefolyt év vége felé az olaszországi petroleum is megjelent a piacon. Az összbehozatal a lefolyt évben 7703 q-ra rugott 110. ezer frank értékben. Ebből Ausztria 3.468 q-t (1.393 q-val többet), Magyarország 3.065 q-t (2.277 q-val kevesebbet) és Olaszország 1.170 q-t szállítottak. A mi kiviteli cégeink alig ha lesznek képesek az olasz versenyt az itteni piacról kiszorítani, mert ez utóbbi állandó petroleumraktárt rendezett be, a melyet a szükséglethez képest lát el áruval. Az olasz petroleum cif Durazzo 4.75 frankba kerül, a magyar és osztrák petroleum pedig 4.85 frankba kerül ládánként (két bidon). Amennyiben azonban a mi árunk gőzössel szállítatik, még 35 centimével drágább.

Bagdad. A kereszt jegyű orosz petroleumnak az a híre az itteni piacon, hogy a legjobb; utána jövőnek tartják a két csillaggal jelölt fiumei petroleumot; harmadsorban következik az amerikai petroleum, mely silányabb minőségű, mint az előbb említett két áru; az amerikai petroleumnak majom a jegye, legujabban pedig egy lámpa jegyével importálják.

Monastir. A petroleumbehozatalnak legjelentékenyebb részét még mindig Oroszország tartja a kezében, bárhogy a többi importállam a teret részben elhódította tőle. Oroszország 1909-ben 248.000 koronát importált, míg 1908-ban 315.000 koronát tett a behozatala.

Az orosz petroleum ára bidonokban franco Szalonik, per 2 bidon 4.35—5.20 korona.

Az eddigi A. Mantaschoff-féle gyártmány mellett egy új, szintén batumi gyártmány jelent meg a piacon, melynek »Russe Raffiné« a neve s az S. A. Siderides cég gyártmánya.

Magyarország 1909-ben 83.000 koronáért szállított petroleumot, az 1908. évi 71.000 koronával szemben.

A magyar petroleum ára frankvaggonokban, franco Szalonik, vasuti pályaudvar, 100 kgrammonként 10.10—10.60 korona, vagy bidonokban, per 2 bidon, 4.30—4.55 korona.

Az anglo-amerikai és rumániai petroleum, mely a korábbi esztendőkhöz nem került a piacra, 1909-ben, franco Szalonik, per 2 bidon 3.80—4.30 koronába került. Előbbiből 22.000, utóbbiból 27.000 koronáért hoztak be.

Fémpiaci jelentések. London. Részben az Amerikából jövő jobb hírek folytán, nagy fedezeti vásárlások történnek. Az árak 6 sh. 3 d. emelkedtek, de azért ingadozásnak igen ki vannak téve, úgy hogy 2 sh 6 d-al is alább voltak a legmagasabb jegyzésnél. A zineladásokban nagy a kínálat. A vétel pedig igen csekély. Hamburg. Réz árakban az esés e héten is tartott. Az amerikai piac hatása gyanánt valamelyes látható élénkséget is észleltek. A jelenlegi árak alapján vétel eléggé előnyös volna, de csak későbbi szállításra vesznek. Az árak így jegyeztek pro 100 kg.:

1910. május	M. 115.50—117.—
június	116.00—117.25
július	116.25—117.50
augusztus	117.50—118.75
szeptember	118.00—118.75
október	118.50—119.25
november	119.00—119.75
december	119.25—120.00
1911. január	120.00—120.50
február	120.25—121.00
március	121.00—121.50
április	121.75—122.25

Glasgow. Nyersvasban a piac igen csendes volt, mégis az árak emelkedtek. Külföldről a vétel kevesebb, de belföldi vásárlás fokozottan jobb. Az árak szemben az elmúlt héttel:

Tonnánként	folyó héten	mult héten
Készpénzre	49/11 ³ / ₈	49/10 ¹ / ₂
1 havi hitelre	50/3 ¹ / ₂	50/2 ¹ / ₂
3 havi hitelre	50/11	50/9 ¹ / ₂
	folyó héten	mult héten
Készlet Glasgowban	1,000	1,000
Elhajóztak	8,424	8,915
január 1-től május végéig	110.251	113.880
	folyó héten	mult héten
Készlet Middlesbroban	885.230	212.842
Elhajóztak május hóban Skóciából	20.861	20.965
Angliából	5.481	12.930
Külföldről	45.307	64.418

Acél- és vasöntvények szállítása. A m. kir. államvasutak igazgatósága az 1911/1913. esetleg 1911/1916. években szükséges acél- és vasöntvények szállítását e hó 31-én lejáró nyilvános versenytárgyalás útján kívánja biztosítani. Öntődéinknek ez alkalommal bő alkalom fog kínálkozni versenyképességük beigazolására. Noha az állami gyárak és az osztrák államvasutársaság urad. hutái igazgatósága a szállítás javarészét szokták birni, nagy quantumok jutnak a magániparnak is, melynek sorából a Hirsch és Frank r.-t., a színóbányai Kramer-féle vasgyár, az acélöntöde és a Gugler és Forray cég a legkomolyabb aspiránsok. A vasöntvények zömét a féktuskók képezik, melyekből az évi szükséglet mintegy 7 millió kilogramm.

DIGESTOL

Kitűnő hatású emésztő por

gyomor- és bélbajoknál.

Az emésztést elősegíti, a székletet szabályozza. Orvosi kitűnőségek által kipróbálva és ajánlva. Ára egy doboznak **2 korona.**

Készíti: **Glück Rezső** gyógyszerész
gyógyszertár a „Fehér galambhoz”
BUDAPEST, VIII. kerület, Rákóczi - tér 2. szám.
(B 309/10/II) **Kapható minden gyógyszertárban.**

Szabadalmazott Osztrák-Magyar Államvasut-Társaság

magyar bányái, hutái és uradalmi igazgatósága

Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 1. szám.

Vas- és acélművek: Resiczán és Aninán. Hidépitő- és gépgyárak Resiczán. Gazdasági gépgyár: Román-Bogsánon. Petroleumfinomító, malmok, cementgyár, erdészet és gazdaság: Oraviczán.

Bessemer-acelsinek bármily szelvényben, mindennemű sinkapcsoló szerek, vasfelépítmény, váltók, váltósinek és keresztezések, hidak és egyéb magas építkezési vasszerkezetek, fordítóköröngök és tolópadok, vízálomási berendezések, iartányok, készvasuti kerekek és kerécsoportok, mozdonyok, szerkocsik és waggonok részére, csillekerek és csillekerékpárok, tengelyek, abroncsok (tyres) kerécsillagok, acélöntvények és mindennemű kovácsolt alkatrészek vasutak részére és hidépítésre, hajóépítés, gépgyártás, bányák, hengerművek és hámorok részére, mezőgazdasági gépek, ekék és ekealkatrészek, mindennemű gép- és építési öntvények, csövek, állva öntve, viz-, gőz- és gázvezetékek részére, öntött vaskályhák és takaréktűzhelyek nagy választékban, oszlopok, korlátok, mű- és egyéb öntvények, csavaranyák és szegecses, rud- és fagonvasak, hengerelt és szegecselt építési és waggontartók, sima és rovátkolt vas- és acéllemezek, hidraulikus mész, építő téglá és cement.

Megrendelések a budapesti igazgatósághoz
IV., Egyetem-utca 1. szám alá küldendők.

(B 287/51/II)

MPRESSOROK

Előmelegítők

Krauer Maschinenfabrik A-G
ZWICKAU 9 i. Sa

Sűrített

légszivattyúk

TRIFUGÁLIS SZIVATTYÚK